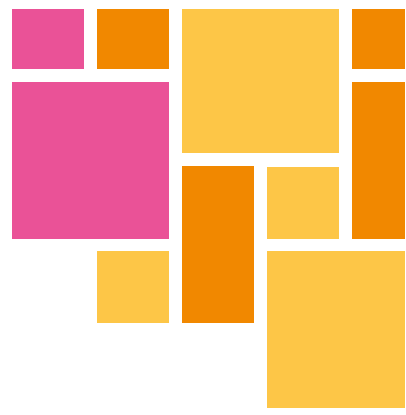

Konstprogram:

**Konstnärlig gestaltning
Eslöv Stora torg**

Donation för konstnärlig gestaltning från Sparbanksstiftelsen Finn

Text: Kristina Möster Nilsson

INLEDNING

Under kommande två år står Eslövs kommun inför ombyggnationer av Stora torg och anslutande kvarter. Stora torg är en viktig mittpunkt i centrala Eslöv och en självklar mötesplats i staden. I samband med ombyggnaden av området har Sparbanksstiftelsen Finn valt att donera medel för att finansiera en konstnärlig gestaltning för torget. Det kommer att bli ett platsspecifikt konstverk med hög konstnärlig kvalitet där staden, arkitekturen, landskapet och händelser på torget präglar konstens tillblivelse. Konsten ska följa Stora torg in i framtiden. Samtidigt som konsten blir en tidsmarkör ska den följsamt vara en del av staden i kommande generationers vardag.

Konstprogrammets syfte

Konstprogrammets syfte är att beskriva förutsättningarna för konstnärlig gestaltning på Stora torg i samband med ombyggnationen av torget 2018–2020. Programmet informerar om hur, utifrån Sparbanksstiftelsen Finns donation, ett konstnärligt gestaltungsprojekt formas. Tematik, plats, historia, torgets funktioner och utformning och ekonomiska förutsättningar utgör underlag för de beslut som fattas kring konstnärlig gestaltning. Konstprogrammet är ett verktyg för konstnärernas inledande tolkning av platsen och deras arbete med övergripande konstnärlig vision för gestaltning.

Konstprogrammet vänder sig till dem som arbetar i projektet kring den konstnärliga gestaltningen och Stora torg, men riktar sig också till alla i Eslövs kommun som vill veta mer om bakgrund och organisation för gestaltungsuppdraget.

Konstprogrammet ska inte i detalj beskriva hur inbjudna konstnärer ska tolka platsen eller vilka material de ska använda, inte heller definiera

utförandet. Det konstprogrammet underlättar är förståelsen för platsen, så att konsten utformas platsspecifikt och sammanfogas med förutsättningarna på torget.

Varför konst på Stora torg?

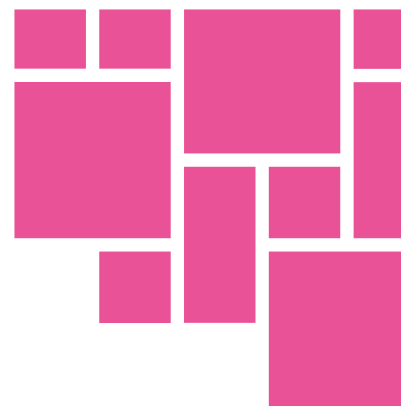
Konst kan tillföra en humanistisk dimension i offentliga rum och vara som ett utökat immateriellt livsutrymme i vardagen. Konst är därför viktig på platser som Stora torg. Betydelsefulla offentliga konstverk har gemensamt att de förhåller sig till den omgivande miljön, aktiverar den och skapar reflektioner. Det kan handla om till exempel estetiska kvaliteter, platsens historia, kollektiva minnen eller relationer.

Konstnärlig vision

Visionen är ett konstnärligt förhållningssätt till Eslövs historia och nutid, där omvandlingar har varit förutsättningar för att staden Eslöv överhuvudtaget finns och fortsätter att utvecklas. Möjligheten att resa och utifrån nya förutsättningar vara benägen att förändras har varit Eslövs födelse och öde. Platsen ska bli en konstnärlig gestaltning för människor att vara i, som en egen del av torget, och ge möjligheter att stanna upp en stund. I mötet mellan människa och konst på torget ska konsten möta mänsklig skala på en annars storskalig plats mitt i staden. Här uppstår en intressant zon mellan privat och offentligt.

Finansiering

Konsten finansieras genom en donation av Sparbanksstiftelsen Finn. Banken har lokal förankring och vill genom donationen bidra till samhällsutvecklingen. Donationen är om högst 5 milj. sek inkl. moms. Samtliga kostnader för konsten ska ingå i totalbeloppet. Vid slutbesiktning övergår konstverket till Eslövs kommun att äga och förvalta.

Eslövs kommun och konst i samhällsbyggande

Eslövs kommun arbetar med långsiktiga kulturpolitiska mål för att stärka demokratin och mångfalden. Den konstnärliga friheten ska råda, genom att kommunen har beslutat att använda principen "armlängds avstånd". Det är en förutsättning för att kulturella uttryck ska vara en viktig kraft i demokratin. I samhällsbyggande och identitetsskapande har Eslövs kommun valt att offentliga rum ska berikas med konstnärliga uttryck, praktiska lösningar i stads- och landskapsplaneringen ska beakta estetiska och konstnärliga värden. Med hjälp av det lokala kulturarvet och nyskapande kultur ska kommunens identitet och värden stärkas.

Eslövs historia vid järnvägen

Eslövs uppkomst och utveckling till stad beror helt och hållet på järnvägsbyggandet. Vid utbyggnaden av stambanan 1858 anlades Eslövs station utanför Eslövs gamla by på nästan obebyggd fäladsmark. Till stambanan vid Eslöv anslöts bibanorna från Helsingborg/Landskrona/Billeberga 1865 och från Ystad 1866. Eslövs station blev en betydande järnvägsknut, som drog till sig företagare och befolkning. Strax efter sekelskiftet 1900 fanns det på orten flera banker, hotell, skolor, handlare och hantverkare. När Eslöv 1911 fick stadsrättigheter hade orten närmre 6000 invånare. 1913 skrevs den första stadsplanen. Efter att Eslöv blev en stad tilltog byggandet av villor och industribyggnader under 1910- och 1920-talet. Under 1960-talet fram till 1980-talet har utbyggnaden fortsatt, för att dämpas av kriserna under 1990-talet. Idag har Eslöv en befolkning om ca 22 000 invånare i centralorten, i hela kommunen bor ca 33 000 invånare.

Stadens arkitektur formades utifrån det tidiga järnvägsbygget, med industri- och handelsbyggnader och bostäder, som följde med det. Tegelbruken i Eslöv blev lönsamma när stora beställningar av tegel behövdes för byggnaderna i slutet av 1800-talet. Röda tegelbyggnader i staden berättar om den epoken, tegel är fortfarande det dominerande fasadmaterialet och ett kännetecken för Eslöv.

Områdets topografi utgjorde förutsättningarna för järnvägsknuten, Eslöv omges av höglänt småbrutet slättlandskap. Terrängen var helt enkelt platt och därför särskilt lämplig för en bangårdsanläggning. Staden är centriskt uppbyggd kring stadskärnan, där Stora torg är i den innersta kärnan.

Resa, inflyttning och företagande

Eslöv som stad präglas av järnvägen som medförde möjligheten att frakta, resa och kommunicera med andra orter. Med järnvägen kom företagandet. Flera av företagarna som medverkade till att staden blomstrade var inflyttade, liksom många idag nyinflyttade invånare startar småföretag som ger en livlig stadskärna. En av de mest inflyttelserika företagarna var Herbert Felix, som kom till Sverige som flykting från Tjeckoslovakien 1938. Hans varumärke Felix är fortfarande välkänt inom livsmedelsbranschen i Sverige. Eslöv är idag en av flera städer i en storstadsregion med närhet till Lund, Malmö, Helsingborg och Köpenhamn. Tågtrafiken, som förbinder Skånes städer, spelar fortfarande en viktig roll för vardagsliv i Eslöv.

STORA TORG

Stora torg i centrala Eslöv har sedan slutet av 1800-talet haft funktion som torg och mötesplats. Från att på 1920-talet belagts med kullersten har torget under 1900-talet etappvis förändrats. Den senaste stora ombyggnaden av torget var 1948-50 och byggnationen av hotellet på 1980-talet.

Stora torg landskapsarkitektur "I love Eslöv" SYDVÄST arkitektur och landskap AB.

Följande stycke beskriver det vinnande förslaget för omgestaltning av Stora torg, är baserat på text från Sydvästs hemsida www.sydvast.se "I love Eslöv".

Idag är Stora torg ett av Eslövs viktigaste offentliga rum – hjärtat och det naturliga navet i stadskärnan – med en nyckelroll i det fortsatta utvecklingsarbetet i centrum. Sydväst arkitektur och landskap vann hösten 2017 en inbjuden tävling, arrangerad av Eslövs kommun, kring omgestaltningen av denna viktiga plats. Förslaget "I love Eslöv" presenterar ett förnyat torg för alla i Eslöv.

Upplevelse av platsen

Huvudmålen för torgets nya gestaltning har varit:

- skifta platsens upplevda lägsta punkt till en ny som befinner sig inom det upplevda torget. Ett torg som inte vilar vill man inte stanna upp på.
- hitta rumsligt rätt storlek på den huvudsakliga torg- och arrangemangsplatsen samt var i nord-sydlig riktning den har sin tyngdpunkt så att torget inte upplevs ödsligt när det är få som vistas här.
- bryta den idag upplevda nord-sydliga axelns dominans så att torgets centrala rum ligger framför fötterna på gräddhyllan i bästa västerläge

och att torget därmed upplevs luta åt rätt håll, dvs mot väster ner mot handelsstråket längs Södergatan

- hitta lägen för horisontalplan som kan hysa önskade funktioner och koppla dessa plana ytor till torgets olika delar.

Förslaget

Skalan. Stora torg är stort, ca 115×65 m, särskilt för en stad i Eslövs storlek. Storleken är en av platsens största tillgångar, och rummet från fasad till fasad är viktigt att bibehålla och att alla torgets väggar är närvarande. Samtidigt upplevs ytan, på grund av sin storlek, ofta som tom och ödslig och det är svårt att hitta fokuspunkter där ett rikare stadsliv kan uppstå. Med små medel som nivåskillnader, vegetation och markmaterial skapas mindre delar i en skala som kan understödja och lyfta fram dess unika kvaliteter.

Nivåerna. Den stora öppna ytan är lyft i västra kanten och har tryckts ner i östra kanten. Nivåerna tas upp med låga trappsteg, där stegen möter omkringliggande ytors nivåer avslutas de som försvinnande trappsteg, vanligt t ex i italienska bergsbyar.

Terrassen Uteserveringarna utmed den östra fasaden hamnar i ett nytt läge. Nu är de istället placerade på en distinkt terrass invid en öppen torgyta. Det varmgula golvet som ligger även här kopplar samman ytorna, och bil och cykeltrafik är här nedtonad.

Golvet. Torgytan läggs med hårdbränt marktegel i en varm, gulbeige ton med variationer i kulören för att åstadkomma en livfullare yta. Golvet delas in i stora fält som mönsterläggs med olika laggingar

för att skapa schatteringar som anspelar på de omgivande landskapets lappverk av åkrar.

Aktiviteterna. Stora torg är i grunden en flexibel yta för stadens liv, en arena för det framtida Eslöv. Dagens torg är stort och det är värdefullt att skapa en intimare yta centralt i rummet som inbjuder till vistelse året om. Kantzoner bestående av uteserveringar, träd, trappor och sittplatser gör det lätt att på avstånd ta del av livet på torget. Aktiverade hörn, ankarpunkter med olika innehåll, skapar en större mångfald av torgupplevelser. Samtidigt är det viktigt att spara en större öppen yta, möjligheternas plats.

Förutsättningar och begränsningar för konstnärlig gestaltning

Sparbanksstiftelsen Finns donation ska gå till ett sammanhållet konstverk.

Konst och landskapsarkitektur kan få tala i helt skilda språk och uttryck. I torgets gestaltning har landskapsarkitekterna arbetat med idén om landskapet och jordbruksmarken som omsluter staden. Den konstnärliga gestaltningen kan bryta mot den finstämdheten och ta upp andra värden som är viktiga för staden. Inom ramen omvandling, ett ramverk som samlar konstnärliga kvaliteter och uppmärksammar stadens karaktär, har följande ord varit bärande i de inledande samtalen om konst: Nod av järnväg. Det industriella. De resande. Förflyttning. Människa i staden och den mänskliga skalan.

Illustrationer: Sydväst Arkitektur och landskap AB.
Område för konst på torgets sydvästra del.
Se skrafferad yta.

Konstprocessen har startat utifrån en landskapsarkitektur som är genomgestaltad och beslutad att byggas, därför finns inte utrymme för konstnärerna att fritt arbeta med torgbildningen. Konstens område kommer att vara torgets sydvästra del (se bild). Sydvästra hörnet möter siktlinjen från Malmgatan och kan locka intresse från Södergatan. På platsen är konstens skulpturala språk intressant, och konsten ska ha den integritet som krävs på ett torg där många händelser och skeenden pågår samtidigt. Torget används för stora och mindre evenemang, torghandel och möten. Konsten ska inte hindra eller försvåra torgets funktioner. Sydväst arkitektur och landskap AB har gjort beräkningar

Konstens placering och siktlinjer, Stora torg innan ombyggnad hösten 2018.

av rörelse och evenemang över torgytan, som konstnärerna kan ta del av.

På torget sparas ett flertal träd varav två står i anslutning till torgets sydvästra hörn. De är idag planterade i en upphöjd yta med murar runt om och den nivå de står på måste bibehållas för att ge träden fortsatt goda levnadsförhållanden. Det är därför inte lämpligt att placera större fundament i denna yta. Höjdsättningen av torget är gjord för att skapa en mera sammanhängande "upplevt plan" yta genom trappade kanter och ramper för att skapa tillgänglighet för alla. Därför kan konst som laborerar med höjdsättningen vara svår att arbeta in.

Den konstnärliga gestaltningen kommer att vara permanent och följa torget in i framtiden. Det ställer krav på materialen, som ska vara beständiga. Eslövs kommun har inte en speciellt avsatt budget för skötsel av konst, konsten ska vara en del av platsen och därför inte kräva mer vård och förvaltning än omgivande torgarkitektur.

Dialogen och samarbetet med dem som ingår i byggprocessen kring ombyggnaden av Stora torg är viktig; konstnär, landskapsarkitekt, Eslövs kommun m.fl.

Intelligande konst under produktionsfas

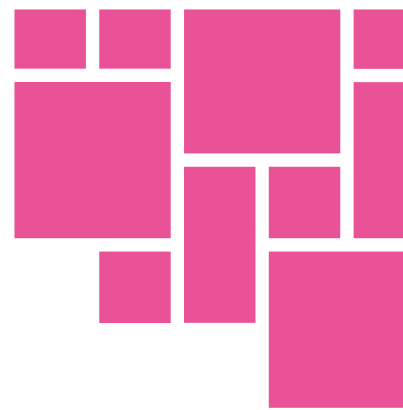
En bronsskulptur av Eric Grate, Snäckfågel, placerades på Stora torg 1966. Den kommer med "I love Eslöv" att få en ny placering i torgets norra del. Inga andra konstverk är planerade i närområdet.

Inriktning inbjudna konstnärer

Tre konstnärer bjuds in för idéskisser till Stora torg. Nedan listas kvaliteter i konstnärskapen som kommittén har utgått från.

- Konstnären ska ha ett konstnärligt intresse av omvandlingar i bred tolkning; material, rörelse, historia, människans omvandlingar, industri i förvandling.
- Konstnären ska arbeta på en långt utvecklad konstnärlig nivå och uppvisa en hög konstnärlig kvalitet i sitt konstnärskap.
- Konstnären ska ha förmågan att arbeta i nära samarbete med landskapsarkitekt, Eslövs kommun, entreprenör och konstkonsult.
- Konstnären ska som del av konstnärskapet arbeta med skulpturalt språk och uttryck.
- Konstnären ska med konstnärlig integritet ha förmågan att se det konstnärliga gestaltungsutrymmet inom ramen för torgarkitekturens rymd och uttryck. Konstnären ska ha förmågan att se konstens långsiktiga samspel med platsen.
- Konstens beständighet ska vara intressant för konstnären och återspeglas i konstnärskapet. Konstnären ska ha stor materialkännedom med kunskap om material lämpliga utomhus.

PROCESS

Konstkommitté:

Johan Plambeck, Eslövs kommun
Malin Gunnarsson, Eslövs kommun
Niklas Bosrup, Sydvest arkitektur och landskap
Kristina Möster Nilsson, konstkonsult

Konstkommittén tar under hösten 2018 fram underlag för skissinbjudan av konstnärer. Kommittén följer skiss- och produktionsfas av konst.

I kommitténs uppdrag ingår att formulera och tydliggöra förutsättningarna för konst samt utifrån underlag presentera för jury ett flertal konstnärskap som kan gestalta på platsen. Vidare ska kommittén ha avstämning med konstnärer under skissperiod och samarbeta med konstnär kring produktion och genomförande av konstnärlig gestaltning. Kommittén ska också ta fram tidsplan för konstnärligt gestaltungsoppdrag.

Jury

Jurys ordförande: Katarina Andrén, Sparbanksstiftelsen Finn.

Juryn består av professioner inom konst och arkitektur, representanter för Eslövs stadskärneförening och Eslövs kommun.

Jurymedlemmar: Eva Hallberg, Gunnar Ericson, Elisabeth Millqvist, Patrick Amsellem, Cecilia Reinholdsson, Magnus Hall, m.fl. Konstkonsult är föredragande utan rösträtt.

Beslutsordning

Kommittén är beredande för beslut om konsten. Beslut fattas vid 2 (två) tillfällen av jury. Beslut 1) Inbjudan av konstnärer till idéskiss. Beslut 2) Idéskiss som underlag för urval. Beslut om en idéskiss som går vidare till fördjupning, projektering, detaljerad budget och produktionsstart.

Uppdrag idéskiss

Tre konstnärer bjuds in att ta fram idéskiss för Stora torg.

Idéskiss

Idéskissen ska innehålla:

- skalenlig skiss (modell eller 3-d modell)
- skissbeskrivning i A4- format
- budget

Bedömningskriterier

- Konstnärligt uttryck
- Originalitet och konstnärlig integritet (möjlighet att nå verkshöjd gällande nyskapande förmåga) –
- Materialval och tekniska lösningar
- Samspel med platsens karaktär, miljö, arkitektur och funktion
- Praktisk och ekonomisk genomförbarhet

Fördjupning och projektering

I fördjupning och projektering ingår följande presentation: skalenlig skiss och modell (om inte annat har överenskommit med konstkonsult), material- och detaljprover, detaljerad genomförandeplan och redovisning av frågor kring hållbara material utifrån platsens krav samt tillgänglighet, trygghet och säkerhet, budget med offertunderlag för de största kostnaderna (i samråd med konstkonsult), skissbeskrivning i A4-format med budget samt beskrivning av kostnader för framtida drift och underhåll. I fördjupning och projektering samordnas konstnärlig gestaltning med torgets byggprocess.

Produktionsstart

Produktion påbörjas efter att kommitté har godkänt fördjupning och projektering.

Produktion: Konstnärens uppdrag

I konstnärens uppdrag ingår följande utgiftsposter: Konstnärsarvode och arvode för eventuella medarbetare och anlitade leverantörer och konsulter, projekteringskostnader, tillverkningskostnader, montering, fundament, markberedning, placeringsritning, produktionsmaterial, kostnader för eventuell belysning, säkerhet och eventuella säkerhetsbesiktningar, klotterskydd vid behov, eventuell hyra av lokal för framställning och/eller lagring, försäkring, transportkostnader, resekostnader, restidsersättning, traktamente etc., teknisk beskrivning innehållande skötselanvisningar (underhållsplan, materialförteckning, beskrivning av tekniska förutsättningar, monteringsbeskrivning, fakta om verket samt kontaktuppgifter till leverantören), andra omkostnader för verkets färdigställande på plats samt en post för oförutsedda utgifter minst 5%. 2 års garanti för material och konstruktion i konstverket.

Eslövs kommuns förvaltning av färdigställt konstverk

Eslövs kommun äger och förvaltar konstverk i kommunala verksamheter och på kommunens mark. Ansvarig förvaltning är Miljö och Samhällsbyggnad. Förvaltning, vård och restaurering av byggnadsanknutna konstverk ska vara en del av fastigheten. Det är därför viktigt att kommittén och konstnär enas om nivå på underhåll under fördjupning och projektering, och att detta skrivs in i konstens handlingar. Konsten skrivs så småningom in i fastighetens relationshandling.

Miljökrav

Konsten ska i tillämpliga delar följa Eslövs kommuns miljömål.

Budget konstnärlig gestaltning

Budget redovisas i separat budgetbilaga.

Övrigt

Skylt beställs av Eslövs kommun.

ÖVERSIKT

Fastighetsägare: Eslövs kommun
Organisationsnummer: 212000-1173
Kontaktpersoner: Malin Gunnarsson, Miljö och
Samhällsbyggnad och Johan Plambeck, Kultur och Fritid
Vård och förvaltning av färdigställt byggnadsanknutet
konstverk: Eslövs kommun, Miljö och Samhällsbyggnad

Brukare: Allmänhet som kommer till Stora torg
Verksamhet som bedrivs på platsen: Stora torg är en zon som
alla kan besöka; passera, leka, rekreation, samlingar, möten,
torghandel mm. Runt torget ligger bl.a. butiker, restauranger,
caféer och Sparbanken.
Kontaktperson: Eslövs stadskärneförening

Donation: Sparbanksstiftelsen Finn

Startmöte idéskisser: 7 februari 2019
Idéskisser inbjudna konstnärer: februari-maj 2019
Avstämning idéskisser: 4–5 april 2019
Presentation idéskisser: maj 2019
Fördjupning och projektering en konstnär: juni-oktober 2019
Byggstart: September 2019
Färdigställande: 2020
Invigning: 2020

